

(Əvvəli ötən sayımızda)

Bu gün Qarabağ 30 ilə çatmaqdadır ki, işğaldadır. Bu 30 ilin mahiyyəti zaman və şərqlə təqvim baxımından az qala bir qərinə deməkdir, çünki qərinə şərqlə təqvimində 33 ildir. Bəs həyat, cəmiyyət insan nəslin fonunda bu 33 il nə deməkdir? zənnimcə, bunu izah eləməyə lüzum yoxdur. Çünki 33 il bir insanın kifayət qədər doğulub böyüdü, özünü, həyatı dərk elədiyi zaman, müddət deməkdir. İndi Qarabağ bizim üçün yeni bir nəslin doğulub böyüdü, zaman müddətindən işğalda olub, hətta konkret olaraq Cəbrayıldan - işğaldan sonra yerindən-yurdundan didərgin olmuş ailələrdə dünyaya gəlmiş uşaqların indi 25 yaşı var. Bu gənclər artıq Cəbrayılı görməyiblər. Yəni Qarabağ haqqında ya valideynlərindən, ya da kütləvi informasiya vasitələrindən, yəni televiziyaadan alıblar, elə həmin bilgilərlə də böyüyüblər. Kimsəyə sirm deyil ki, indi məktəblərimizdə də Qarabağ haqqında elə də dərin bilgilər verilmir. Bütün bunları nəyə görə deyirəm? Ona görə bu barədə müfəssəl danışmam ki, yazıçı-publisist Nəriman Mahmudun «Vətən aşığı» adlı kitabı gənclərimizin düşüncəsində Qarabağla bağlı məlumat, informasiya qıtlığını aradan götürür. İnsafən, publisistlərimiz, şairlərimiz Qarabağ haqqında ayrı-ayrı zamanlarda çox dəyərlə yazadıblar. Mən dostum şair, yazıçı, publisist Əli Rza Xələflinin Araz sahilində, Cəbrayıl ərazisində, aprel döyüşlərindən qabaq həlak olmuş və bu gün ikinci Fəxri Xiyabanda uyuyan zabit Ceyhun Orucəliyev haqqında yazdığı «Söz və qan» kitabını da oxumuşam. Həmin kitabda ümumiyyətlə, qəhrəmanlığa münasibətin mahiyyəti mənim diqqətimi xüsusilə cəlb edib. Söz və qan»dan oxuyuram: «Bu əsər ayrılıqda ədəbi-publisistik qeydlər deyil. Nə qədər dəqiq tarixi faktlara güvənli olsa da, tarixi əsər də deyil. Ədəbi-bədii düşüncə kifayət qədər özünü göstərsə də, qismən ənənəvi janrın

VƏTƏN AŞIĞI

Nəriman Mahmudun «Vətən aşığı» kitabı haqqında düşüncələr

tələbləri ilə yazılmış «Söz və qan» müstəqilliyə qədərki anlamda povest kimi qavramaq da zənnimcə çətindir. Amma bu əsər, həm də eyni vaxtda sadalanan bütün forma və üsulların vəhdətdə təzahürüdür. Postmodern düşüncə qloballaşan dünyanın mənəvi hərəkətinə mane olan nə varsa hamısından imtina edir. Demək, başərin mənəvi hərəkətinə mane olan dəyərlərdən imtina olunduğu kimi, qəlib formalar da artıq bu düşüncənin işinə yaramır.

Ancaq bir məsələ var: məqsəd ənənəvi formadan imtina ilə əsəri süni olaraq postmodern düşüncənin «yetirməsi» də sanıram. Çünki nisbətən formada orijinallıq hələ bütün ənənələrdən imtina deyil.

Hər halda məlum obrazlara yeni formada münasibət istər-istəməz düşüncənin də çevik hərəkətinə şərait yaradır.

Artıq qeyd olunduğu kimi, əsərin baş xətti qəhrəman Azərbaycan əsgəri - kapitan Ceyhun Orucəliyevin həyatı ilə bağlıdır. Bu fonda erməni faşizminə qarşı döyüşün. Vətən torpağı uğrunda mübarizənin motivi daha qabarıqdır. Ayrı-ayrı canlı səhnələr, bədii hekayətlər oxucuya düşməni tanımaqda yardımçı olur. Ancaq əsər, əslində, təkcə Qarabağ uğrunda mübarizədən yox, bütövlükdə Azərbaycan uğrunda savaştan bəhs edir. Ona görə də oxucu ədəbi-publisistik düşüncə düzənində yaşın və sənətin müxtəlifliyini təmsil edən insanlarla qarşılaşır, sözlər və qanın məntiqində onlarla ünsiyyətə girir.

...«Söz və qan» mənim üçün üz Vətənə sarı yoldur. Nə qədər qanlı, qadalı olsa da...» (Ə.R.Xələfli «Söz və qan» 2016 səh.12). Görək burada müxtəlif qeyd edən Ə.R.Xələflinin «Söz və qan kitabının qəh-

rəmanı Ceyhun Orucəliyev Naxçıvanın Şahbuz rayonundan - Şahbuzun Mahmudoba kəndindən olsa da Mehdiyədə həlak olub. Həmin kitabdan öyrənirik ki, o, igid və qəhrəman bir zabit olub. Həsən Həsənov isə əslən Cəbrayıldan olsa da, bütün varlığı ilə Vətən əsgəri idi. Hərbi tapşırıq yerinə yetirmirdi. Ancaq ruhən Vətən tapşırığı üçün Kəlbəcərə gedib çıxmışdı və orada həlak olmuşdu. Nəriman Mahmudun «Vətən aşığı» kitabı məhz bunları deyir.

Bax, bu sırada mən yazıçı Nəriman Mahmudun «Vətən aşığı» kitabını da görürəm. Əslində, mən həmin kitabı Əli Rza Xələflinin vasitəsilə əldə etdim. Həmin kitab müəllif yazısı ilə Ə.R.Xələfliyə bağışlanmışdı: «Özünə və sözüən çox dəyər verdiyim şair, yazıçı-publisist, dəyərlə ziyalı kimi qəbul etdiyim Əli Rza Xələfliyə sevgi və sayğılarla kiçik hədiyyə... 05.04.2018». Bu qeydlər göstərir ki, müəllif Ə.R.Xələfliyə xüsusi rəğbət bəsləyir və kitabını da mənim əməkdaşı olduğum «Kredo» qəzetinə və bu qəzetin redaktoru Ə.R.Xələfliyə təsadüfi verməyib. Görünür elə bu səbəbdən də Xələfli kitabı mənə verib düşüncələrimi yazmağımı istədi. Mən də kitabı vərəqləyirəm. Müəllif Nəriman Mahmudun «Qarabağ və kişilik sindiromu» adlı yazısını və eləcə də, digər yazılarını diqqətlə oxuyuram. Ancaq bu kitabda adı çəkilən yazının sonundakı mətni xüsusilə oxucularımın diqqətinə çatdırmaq istədim: «Biz bütövlükdə bir millət, cəmiyyət olaraq qəhrəmanlarımızın, qazilərimizin, ən nəhayət, qorxubilməz Dilqəmin, Şahbuzun qədrini bilməli, onların arxasında durmalı, taleyi

ilə maraqlanmalı, vəhşilərin qanlı cəynaqlarından qurtarmalı, Həsəni isə heç vaxt unutmamalı, gələcək nəsillərə bir örnək kimi təbliğ etməliyik. Ramil Səfərovun Bakıya ekstraddiyası və ardınca əhif olunması təcrübəsi göstərdi ki, vətəndaşın arxasında dayanmaq, onu müdafiə etmək, ən azı yad eləmək, gələcək nəsillərə tanıtmaq millətin, xalqın vətənpərvərlik duyğularını, hisslərini artırır, birlik yaradır. Qarabağın azadlığını istəyən hər kəs bunu nəzərə almalıdır. Düşünürəm ki, kiçik də olsa mərhum Həsən Həsənovun barəsində kitabın ərsəyə gətirilməsi də bu baxımdan faydalı olardı».

«Vətən aşığı» kitabında yazıçı Nəriman Mahmudun «Bir torba narın sirri» adlı hekayəsi də oxuculara təqdim olunur. Həmin hekayədə qəhrəmanın bir torba narı gətirməyi, özünün ailə üzvlərini həmin nara qonaq eləməyi rəmzi xarakter daşıyır. Çünki Nəriman Mahmudun qəhrəmanı həmin narı əsirlikdə olan Vətən bağlarından dərib gətirib. Elə bil ki, həmin qəhrəman mənim dostum Əli Rza Xələflinin dediyi kimi Vətənin dadını, tammını gətirib. Bu da yazıçının uğurudur.

«Vətən aşığı» kitabında Nəriman Mahmudun çox dəyərlə publisist yazısı da var: «Sonunu düşünən qəhrəman ola bilməz». Doğrudur, bu ifadə klassik ifadədir. Ədəbi düşüncəsində anlaşılın, müxtəlif tərəflərdən şərh olunan ifadədir. Zənnimcə, N.Mahmud bu ifadəni dırnaqda verməklə həmin ifadənin düşüncədə məlumluğuna və bu gün üçün də aktuallığına diqqəti cəlb etmək istəyib.

(Davamı 9-cu səhifədə)

VƏTƏN AŞIĞI

(Əvvəli 4-cü səhifədə)

Nəriman Mahmud 1962-ci ildə Cəbrayıl rayonunun Xələfli kəndində (Aşağı Xələfli) anadan olub. ADPU-nun riyaziyyat fakültəsini və Jurnalist Sənətkarlığı İnstitutunu bitirib. Dedektiv və məişət mövzularında yazılmış roman, povest və hekayələrin müəllifidir.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü olaraq ədəbi mühitimizdə həm bədii, həm də publisist yazıları ilə tanınır, oxunur və təqdir olunur. Onun Həsənin qəhrəmanlığını xarakterizə edən düşüncələri mənim də ürəyimcədir: «Bəli, Həsən getdiyi yolun

sonunu düşünmədi, çünki necə deyərlər, sonunu düşünən qəhrəman ola bilməz. Həsən sonunu düşünmədi, şəhidlik, qəhrəmanlıq zirvəsinə yüksəldi, günəşlər kimi parladi, ölümə atıldı, bir daha dönmədi və bir daha sönməyəcək. Nə qədər ağır, nə qədər kədərli olsa da onun haqqında danışmaq, gələcək nəsillərə tanıdıb, ondan örnək götürmələri üçün nümunə göstərmək hər birimizin borcudur». Kitabda Həsən Həsənovu tanıyan, onun həyat və mübarizə yolundan xəbərdar olan Razim Əmiraslanlının, Əli Əkrəmin, Azər Telmanoğlunun, Elmin Həmzənin, Rəcəb Həsənovun, Vaqif Əlisoyun, Nail Həsənovun, Gilas Həsənovanın, Sevindik Məmmə-

dovun, Vasif Salmanovun, Gülşən Rəvanqızının, Səfiyar Ağayevin, Elçin Həsənovun, Mərdan Orucoğlunun və başqalarının xatirə, düşüncə və müsahibələri qəhrəman Həsən Həsənov haqqında aydın təsəvvür yaradır. Düşünürəm ki, bu kitab uzun illər Həsən Həsənov haqqında yazan müəlliflər üçün daha işıqlı yol göstərəcək. Bələdçi olacaqdır.

* * *

Bu günlərdə «Azərkitab» kompleksinin təqdimat salonunda yazıçı Nəriman Mahmudun «Vətən aşıqı» kitabının təqdimatı oldu. Tədbirin aparıcısı şair-publisist Əli Rza Xələfli, müəllif Nəriman Mahmud və onun «Vətən aşıqı» adlı kitabı,

eləcə də, həmin kitabın qəhərmanı şəhid Həsən Həsənov haqqında ətraflı məlumat verdi. Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini Arif Fərzəliyev, yazıçı, millət vəkili Aqil Abbas və başqaları «Vətən aşıqı» kitabı haqqında və eləcə də, əsərin qəhrəmanı Həsən Həsənov barədə təəssüratlarını, düşüncələrini tədbirə toplaşanlarla bölüşdülər. Həsən Həsənov haqqında qısametrajlı video-film də maraqla qarşılandı.

Sonda Nəriman Mahmud tədbir iştirakçılarına, təbirdə iştirak etdiklərinə və kitab haqqında təəssüratlarını bölüşdükələrinə görə öz minnətdarlığını bildirdi.

Tədbiri şair-publisist Əli Rza Xələfli yekunlaşdırdı. Və belə bir inam ifadə etdi ki: «Bu günün real siyasəti bizi tezliklə Qarabağa aparacaq».

Şahzadə ƏKBƏR